

Simona Painkret
Gimnazija Celje - Center

UPORABA SODELOVALNIH/ PARTICIPATIVNIH PRISTOPOV V IZOBRAŽEVALNEM PROSTORU – IZKUŠNJA Z GIMNAZIJE CELJE - CENTER

*Using Participatory Methods in the Education Space –
Experience from the Grammar School Celje-Center*

Tudi učitelji vstopamo v izobraževalni proces kot posamezniki s svojstveno identiteto. Če želimo, da postane izobraževanje proces, namenjen prepoznavi individualne vrednosti posameznika in prispevku k posameznikovemu razvoju ter razcvetu, moramo tudi učitelji prepoznavati, razvijati in »uporabljati« svojo edinstvenost. V prispevku so predstavljeni moja izkušnja s tem in doje-manje šolskega prostora, odzivi dijakov in primeri pristopov, ki jih uporabljam pri delu.

Pri razmišljanju o svojem delu v šolskem prostoru me spremlja misel, da se »zarečenega kruha največ poje«. Moje srednješolsko obdobje namreč ni »ne čas in ne prostor«, v katerega bi se želela vrniti. Izobraževalnega procesa tudi v začetku študija psihologije nisem povezovala s pozitivnimi opisniki. Dogodka kot tudi odgovora, ko nas je v prvem letniku študija eden izmed profesorjev vprašal o naših vzgibih za študij in kaj bomo počeli po študiju, se še danes dobro spominjam. Odgovorila sem, da ne vem, kaj bom počela, bila pa sem prepričana, da ne bom delala z najstniki. In danes? Na Gimnaziji Celje - Center poučujem občo psihologijo, razvojno psihologijo, raziskovalno delo in večino komunikacije.

Eden pomembnejših mejnikov, ki je prispeval k preskoku v mojem dojetanju izobraževalnega procesa, je srečanje z neformalnim sektorjem v tretjem letniku študija. Začutila in spoznala sem, da poleg formalnih oblik obstajajo tudi drugačne, predvsem aktivnejše oblike učenja. Čeprav me šola v procesu izobraževanja ni nagovorila, je proces prenosa znanja kljub vsemu v meni vseskozi zbujal radovednost in vedoželjnost, ki sta se kazali tudi v

tem, da sem za izbirne predmete izbrala vsebine, povezane s poučevanjem.

Poklicno pot sem začela v gospodarskem sektorju. Pri-tegnilo me je dinamično področje razvoja kadrov. Imela sem priložnost preizkusiti delovanje neformalnih in sodelovalnih pristopov na zelo raznoliki populaciji (sod-niki, vodstveni kadri, informatiki idr.). Izkušnje, ki sem jih pridobila, so neprecenljive in uporabne tudi v sedanjem poklicu. Pozitiven odnos do znanja in izobraževanja se mi zdi namreč izjemno pomemben – in ta odnos se zelo intenzivno razvija v času šolanja.

Predstavljen kratek oris poti z ene perspektive pojasnjuje moj odnos do sodelovanja pri poučevanju. Menim, da je razvoj odnosa bistvo, ki ustvarja razliko.

MOTIVACIJA

Kadar govorimo o delu z učenci, se po navadi sprašujemo, kako jih motivirati. Pred časom sem prebrala zanimiv zapis: »Lahko vodiš konja do vode, vendar ga ne moreš prisiliti k pitju!« S podobno okoliščino se mnogokrat srečujemo učitelji. Učitelji »priskrbimo« znanje in uporabimo raznolike metode ter pripomočke pri »predajanju« znanja, vendar

nam velikokrat ne uspe »prisiliti« učence, da se naučijo. Menim, da se razlog morda skriva v tem, da tako konj kot tudi učenec nista »žejna« – vode oz. znanja. Menim, da učitelji nismo odgovorni za znanje učencev. Smo pa soodgovorni! Citat Galilea Galileja, o katerem z vsako generacijo učencev razpravljamo pri naši prvi skupni uri, pravi: »Nihče ni še nikoli nikogar ničesar naučil.« Od začetnega vprašanja,

“

Izobrazba

je pojem, ki usmerja misel k načinu pristopa tistih, ki kakor koli spremljajo in usmerjajo posameznika pri njegovem izobraževanju.

V poslanstvu izobraževanja moramo izhajati iz osebne identitete posamezne osebe.

(Gržan, 2019: 23)

”

kaj jim citat pomeni oz. kako ga razumejo, preidemo na sporočilo. Ugotovimo, da se skupaj učimo, naloga oz. odgovornost posameznika pa je, da se nauči. Brez lastne aktivnosti ni rezultatov. To sporočilo predstavlja izhodišče in temelj delu pri pouku, hkrati pa sledi moji želji po sodelovanju in soustvarjanju.

Napaka, ki jo pogosto naredimo učitelji, je, da se do učencev vedemo, kot da smo njihovi starši. Dr. Zdenka Zalokar Divjak (2020) je v svoje predavanje vključila provokativno vprašanje: »Kaj bi kot roditelj naredili za svoje otroke?« Najpogostejši odgovor je, da VSE. Vprašanje se nadaljuje: »Kaj potem ostane otrokom?« Odgovor je – NIČ. Učitelji učencem nismo starši, se pa ti odgovori dostikrat preslikajo tudi v šolski kontekst – ali zaradi lastnih teženj učitelja ali pa zaradi pritiskov družbe/vodstva/staršev. Pri tem je bistveno razumevanje mej odgovornosti in potreb učencev za celostni razvoj v funkcionalno in odraslo osebo. Kadar delamo namesto njih, jih oropamo izkušenj in posledično ustvarjamo posameznike, ki nikoli niso *željni* oz. *željni*. Če imamo učitelji opredeljen cilj, pri katerem ne upoštevamo učenčevih potreb, se motivacijski cikel preprosto ne bo zgodil.

Sodelovanje je ključno, saj nagovarja učenčeve potrebe in zahteva njihovo aktivnost.

Dinamika pri urah je dobra, počutim se spodbujeno k delu in še pomembnejše – k razmišljanju. Pri urah se s pomočjo skupin spodbuja sodelovanje, uporaba raznih vizualnih pripomočkov zelo pripomore pri motivaciji in ohranjanju spomina na snov tiste ure.

Ko vstopimo v sodelovalni odnos, ima ta v šolskem kontekstu določene posebnosti. Učence spoštujem in jih dojemam kot enakovredne posameznike, zavedam pa se, da smo »glede položaja moči« v neenakovrednem položaju. Vloga učitelja nam daje moč in hkrati odgovornost. Strinjam se z besedami moje odlične sodelavke (veliko jih je), ki pravi: »Brez dvoma smo učitelji tisti, ki se odločimo, ali bo v razredu nevihta ali sonce. Pri čemer ni nujno, da vsi to moč uporabljamo zavedno.« Pomen in učinek ustrezne ter v čim večji meri zavedne uporabe te moči se pri mojem delu potrjuje tudi v učenčevih evalvacijah. Učenci

Ure so drugačne od preostalih. Zelo veliko smo vključeni – npr. razne igre, potem da kaj zaigramo, poslušamo zelo dobre, poučne videoposnetke, zato so ure zanimivejše in bolj sodelujemo oziroma več odnesemo.

kot najpomembnejši vidik učnega procesa izpostavljajo prav sproščeno vzdušje pri urah, ki jim, kot pravijo, daje pogum, da povedo svoje mnenje. Ob tem se jim zdi pomembno, da jih »slišimo« in ne obsojamo. Poudarjajo, da cenijo predvsem to, da so, kadar njihovi odgovori niso ustrezni, s pomočjo učiteljevih vprašanj, spoštljivo vodeni do ustrežnejših odgovorov. Napake so namreč pomemben del napredka. Strinjam se s patrom Gržanom (2019), ki pravi, da je za razvoj posameznika ključno, da smo prepoznani v nadarjenosti in objeti v šibkosti. Tudi leva in desna roka nimata enakih sposobnosti, vendar sta ravno zato namenjeni dopolnjevanju. Dopolnjevanje v duhu sodelovanja pa lahko prinese dobre in hkrati trajne rezultate.

SODELOVANJE PRI POUKU

Učencem puščam precej svobode pri odločanju o tem, kako aktivno bodo sodelovali pri pouku, saj se o (so)odgovornosti pogovorimo že pri prvi šolski uri. Moje izkušnje se sicer ne merijo v desetletjih, pa vendar jih nekaj imam. V tem času sem ugotovila, da dosežem večji učinek s povabilom kot z ukazom. »Prepričevati prepričane je boj z mlini na veter«, zato svojo energijo raje usmerjam v način, ki je navdihnjena iz prevpraševanja Abrahama Lincolna: »Ali ne uničujem svojih sovražnikov najučinkoviteje takrat, ko jih spreminjam v prijatelje?« Moj namen v razredu ni ustvarjanje prijateljskih vezi z učenci, navdih iz vprašanja se nanaša le na dejstvo, da je temelj prijateljskega odnosa sodelovanje – in vsa sodelovanja seveda še ne pomenijo prijateljskega odnosa.

Vsakdo je povabljen, da ure sooblikuje in predlaga zanimive vsebine, v povezavi s snovjo, nikogar pa se k temu ne sili. Nikoli ne dobim občutka, da sem izločena,

če imam kdaj slab dan in nisem pripravljena sodelovati pri kakšni aktivnosti oz. vaji pri pouku.

V nadaljevanju prispevka so predstavljeni pristopi, ki jih uporabljam pri delu z učenci. Pri tem naj opomnim, da ne pišem o sodelovalnem učenju kot metodološkem pristopu, temveč o sodelovanju v procesu učenja in poučevanja.

• Skupinsko odločanje, skupinski dogovori

Prvi teden so ure pri vseh predmetih oz. v razredih, v katerih poučujem, namenjene izključno gradnji odnosa. V prvo uro vključim aktivnost, imenovano klobčič z volno (razložena je v nadaljevanju prispevka), ki zelo nazorno pokaže soodvisnost med ljudmi. Nato nadgradim vsebinsko tako, da jim predstavim pomen sodelovanja pri pouku in vrednote, katerim sledim, ne samo kot učitelj, ampak tudi kot človek. Te so: spoštovanje, odgovornost in kreativnost. Ker so vrednote abstraktne in jih (lahko) vsak razume drugače, jih opredelimo/pojasnimo. To je hkrati izhodišče za pogovor o njihovih možnostih soodločanja pri pouku.

Da lahko soodločanje izvedemo, najprej postavimo kriterij za potrditev predloga. Izvedemo t. i. volitve. Učenci glasujejo tako, da dvignejo palec (sem za), naredijo pest (vseeno mi je), ali pa usmerijo palec navzdol (sem proti). Prvemu glasovanju sledi debata, saj morajo biti za potrditev kriterija 100 % sklepčni. Moja vloga v procesu je moderiranje njihove komunikacije, pri tem je zelo pomembno, da sem nepristranska. Po navadi so učenci prepričani, da se ne bodo dogovorili, njihove pogovore spremljajo različni komentariji, vendar na koncu vsi potrdijo izbrani kriterij. Po tem sledi t. i. refleksija procesa, s pomočjo katere se (lahko) naučijo, kdaj skupina deluje kot celota. Povabim jih, da (si) odgovorijo na vprašanja: kako so se počutili, kaj jih je vznemirilo, kdaj in zakaj so popustili (če so), kaj jih je prepričalo, kaj jih je nagovorilo idr. Nato jim predstavim še možnost nekaterih skupinskih dogovorov (npr. na podlagi glasovanja se lahko odločijo o dodatnih pisnih ocenjevanjih znanja; načinu izvedbe kakšne ure; o dogovornem ustnem ocenjevanju, ki ne prinaša samo pravic, ampak tudi zelo jasne dolžnosti; o alternativnih načinih ocenjevanja idr.). Vsi skupinski dogovori vključujejo tudi nekatere omejitve: npr. če ena oseba ne opravi dolžnosti, dogovor za celotno skupino razveljavimo. Bistvo uspešnega delovanja takšnega sistema je v doslednosti spoštovanja dogovorov – tako učencev kot tudi, če ne predvsem, učitelja.

“

Vedno imamo priložnost, da tudi sami povemo, kaj se želimo naučiti, delati in spoznavati – in na tak način tudi sami sooblikujemo naše skupne ure. Menim, da so vaše ure zelo dinamične, ob tem da pišemo v zvezke, moramo veliko razmišljati, velikokrat vstopimo v novo snov z neko dejavnostjo ... Menim, da sem od vaših ur odnesla zelo veliko pomembnih in uporabnih stvari.

”

”

Všeč mi je, da ste kot profesorica vztrajali in se držali dogovorov. Tako smo tudi mi dobili spoštovanje do vas in ustvarili dobro vzdušje pri urah.

”

Všeč mi je, da nas učite odgovornosti ter da se lahko pogovarjamo med poukom in izpostavimo svoje razmišljanje. Vaš pristop mi je zelo všeč, ker se vidi, da vam je mar za nas.

V nadaljevanju je predstavljena aktivnost klobčič z volno.

Klobčič si učenci podajajo, ko ga dobijo, povedo svoje ime, s podajanjem ustvarijo pajkovo mrežo. Nato pokličem enega učenca, da potegne vrvico, učence vprašam, kdo je čutil »poteg«. Ob tem razložim, da s svojim vedenjem vedno na nekoga vplivamo, neposredno ali posredno. Včasih to aktivnost nadgradim tako, da posamezne učence prosim, da vrvico potegnejo »z močjo«, kot menijo, da jo ima ravnatelj, »z močjo« učitelja, »z močjo« učenca. Pri tem ugotovimo, da ima vsaka »moč« učinek, ki pa se razlikuje po jakosti in razsežnosti. Na koncu aktivnosti vrvico pletemo v klobčič, ob tem odgovorijo na vprašanje, npr.: »Kdaj si se nazadnje nekaj novega naučil?«

”

Name je naredila vtis že začetna ura z volno, s tem ste nam pokazali, kako prepletena so naša življenja. Hvala za tako aktivne ure, pri katerih nam dajete možnost, da svobodno razmišljamo.

• Vodene diskusije

Diskusije so učenci v evalvacijah izpostavili kot zelo zaželene, izvedem jih po vsakem ogledu videoposnetkov. Za lažjo komunikacijo in vključitev učencev pri diskusijah uporabljam t. i. govoreči predmet – žogico, z jasnim navodilom, da morajo najprej vzpostaviti očesni stik in šele nato vreči žogico. S tem se učimo spoštljivosti, ki je temelj komunikacije. Evalvacije učencev so me opomnile še na en pomemben vidik diskusij, in sicer da te niso učinkovite samo za tiste, ki govorijo, ampak tudi za poslušalce. S pomočjo diskusij nekateri učenci, ki so sicer izrazito zadržani ali povsem tiho, razvijejo odnos do te mere, da se prostovoljno oglasijo.

Všeč so mi bila vaša provokativna vprašanja, ki so nas spodbudila k razmišljanju, saj smo morali konkretno utemeljiti odgovor.

Všeč mi je bilo, kako smo interpretirali primere iz realnega življenja, kako smo se pogovarjali in debatirali o njih. Tako smo se naučili tudi drugače razmišljati.

• Ponavljanje in utrjevanje znanja

Snov oz. učne cilje, povezane s snovjo, po navadi ponavljamo in utrjujemo skupinsko – z igrami. Menim, da je igra pomemben element učenja, saj v delo vnaša sproščenost in igrivost. Skupinske aktivnosti oz. igre, ki jih uporabljam, so npr.:

- » prirejen activity, ki ga imenujem PSIHOtivity oz. RUptivity (odvisno od učnega predmeta), odličen je za pomnjenje, saj zahteva intenzivno ustvarjanje miselnih povezav (npr. nariši/opiši/s pantomimo prikaži pojma reprezentativnost ali pa osebnostna čvrstost);
- » kviz jeopardy, pri katerem morajo skupine učencev na podlagi odgovorov oblikovati ustrezna vprašanja – to je dobra vaja za razumevanje vprašanj;
- » križci in krožci – razred razdelim na dva dela (križce in krožce), igralno polje 3 x 3 narišem na tablo in na posamezno polje pripnem listek z določeno tematiko; skupina izbere polje, kamor želi »postaviti« svoj znak (križec/krožec), postavim jim vprašanje, povezano s temo polja, če odgovorijo ustrezno, v polje narišem njihov znak;
- » kviz A/B/C/D – vsaka skupina prejme štiri kartončke, na katerih so možnosti A/B/C/D; vprašanje projiciram na tablo, vse skupine hkrati odgovarjajo na vprašanje, in sicer z dvigom enega izmed kartončkov.

Pri vseh aktivnostih ob vsakem vprašanju/odgovoru postavim še dodatna, poglobljena vprašanja, s pomočjo katerih učenci utemeljujejo trditve.

Kot dobro se mi zdi vaša organiziranost, vaš dober odnos do drugih, pravičnost in zanimiv in zabaven način dela z aktivnostmi, ki niso samo zabavne, ampak od njih tudi veliko odneseš.

Všeč so mi aktivnosti, pri katerih smo morali veliko razmišljati, hkrati pa smo se veliko smejali.

• Predstavitve, lov na oceno

V ocenjevanje znanja se trudim vnesti raznolikost. O načinu pridobitve ene ocene v šolskem letu lahko učenci odločijo sami. Odločitev je skupinska in poteka z glasovanjem.

V drugem letniku je nabor možnosti odvisen od programa, v osnovi pa se lahko odločijo med predstavami in ustno oceno. Predstavitve mora biti nujno v dvojicah oz. v skupini so lahko maksimalno štirje učenci. Vsebinsko predstavitve skupine določijo avtonomno, ni nujno, da je iz učnega načrta, zahtevam pa, da so teme povezane s psihologijo. Učenci se sami odločijo, kako bodo izvedli predstavitev. Ure, ki jih izvedejo, so zaradi njihove svobode pri odločanju resnično zanimive, težav s pozornostjo sošolcev pa skorajda ni. Pri izvedbi predstavitve so časovno omejeni, česar se dosledno držim, saj je časovna organizacija pomembna veščina.

Všeč so mi bile tudi predstavitve, ki smo jih lahko sami izbrali, in tudi poslušati druge je bilo zanimivo.

Veliko novega sem se naučila, še posebej iz predstavitev drugih dijakov.«

V tretjem letniku lahko učenci namesto ene ustne ocene izberejo skupinsko ocenjevanje, t. i. »lov na oceno«. Skupine so vedno določene naključno – učenci vlečejo listek s posameznimi trditvami, sami morajo ugotoviti, kako so te trditve povezane med sabo, oz. s pomočjo trditev oblikujejo skupine. S tem že preverjam njihovo znanje. Ko so skupine oblikovane, dobijo učenci dodatna navodila, ki jih vodijo po šoli. Na različnih lokacijah rešujejo uganke, križanke, izvajajo določene vaje idr. Tovrstna izvedba je logističen izziv in brez pomoči odličnih sodelavcev ne bi bila mogoča.

ODZIVI IN POGLED NAPREJ

Razvojna naloga srednješolskih učencev (dijakov) je, da dvomijo, se prepričujejo, da tvegajo in se tudi upirajo. Naloga odraslih pa je, da ustvarimo pogoje, s pomočjo katerih se bodo lahko varno razvijali. In to od vseh terja veliko energije, vztrajnosti in predvsem razumevanja.

• Vmesne in letne evalvacije

Zavestnega razvoja ni brez refleksije in evalvacije. Pomembni so tako samorefleksija in samoevalvacija učitelja kot tudi pridobitev povratnih informacij od učencev. Pomembno je, da učitelj ozavešči svojo izkušnjo, pridobljeno v času šolanja, da se spomni, kakšen je bil kot otrok, najstnik, učenec, sošolec, idr. Menim, da je to dobro izhodišče, da učitelj lažje prepozna in razume potrebe in ravnanja učencev. V vsakem razredu izvedem dve evalvaciji letno – decembra in junija. Decembrska evalvacija je pomembna, saj je pred nami še polovica šolskega leta, ki ga lahko s pomočjo evalvacije izvedemo (še) bolje. Pred izvedbo učencem vedno jasno predstavim namen. Po izvedeni evalvaciji učencem predstavim rezultate. To se mi zdi pomembno, saj tako ubesedim, katere spremembe lahko pričakujejo in katerih ne. Spoštljivo ozaveščanje, da evalvacija ni sinonim za izpolnjevanje želja, se mi zdi bistveno. Zelo zanimiv in hkrati zame osvobajajoč je odziv učencev, ko jim npr. povem, da je polovica učencev napisala, da si želijo še več iger vlog, polovica pa, da bi jih bilo manj; takrat se spogledajo in začnejo smejati, ugotovijo pa, da je nemogoče vedno zadovoljiti potrebe vseh, a so kljub vsemu »slišani«. Evalvacije so prav tako pomembne za spodbujanje njihove aktivnosti, z njimi imajo možnost vplivati na potek dogodkov. Ko ugotovijo, da so njihovi predlogi upoštevani, dobi naše soustvarjanje nove razsežnosti.

Všeč mi je možnost, da povemo svoje mnenje in da smo na koncu zares slišani. To, da je prof. tako kreativna in zanimiva in so zato tudi ure posledično zanimive.

Profesorica ne bi smela skozi vse leto ocenjevati celoletno snov!

Ni mi všeč omejen čas pri ustnem ocenjevanju!

***Preveč snovi in preveč
»zakomplicirane« besede.***

V prvem letu poučevanja sem bila kot mlada učiteljica prepričana, da vem, kaj moram spremeniti, da bodo odzivi učencev boljši, da si želijo čim več sodelovanja, vključevanja ipd. Bralci z izkušnjami ste se verjetno ob teh besedah pošteno nasmejali. Doživela sem konkreten hladen tuš. Eden izmed odzivov je bil organiziran upor učencev proti mojemu delu, svoje občutke so povedali razredničarki in zahtevali spremembo – način dela, kot so ga bili vajeni. Takrat sem bila jezna in razočarana, danes pa sem za ta upor hvaležna. Moja začetna pričakovanja so bila povsem nerazumna. Ta dogodek mi je skupaj z vsemi evalvacijami omogočil globlje razumevanje, da če nekdo aktivnejšega načina poučevanja ni vajen, mu je ta lahko izjemno utrujajoč. Prav tako pomeni izziv tistim učencem, ki so bolj individualno usmerjeni, ali ki ne marajo dinamike, ali ki želijo le odgovore, ne pa mojih vprašanj ipd. Spoznala sem, kako pomembni so potrpežljivost in postopnost, hkrati pa tudi suverenost in razumevanje, da odpor pri učencih ne pomeni napada name osebno, temveč je po navadi le odziv na nekaj, »kar ni po njihovih načrtih in trenutni volji«. Odrasli moramo izhajati iz razumevanja, ne pa iz moči ega.

Spomnim se prvih ur na ta način. Najprej je bilo nenavadno, ker nikjer drugje nismo zares delali z različnimi oblikami in metodami dela. Do tega sem bila najprej zadržana. Kmalu sem ugotovila, da lahko popolnoma mirno izražam svoje mnenje, dajem predloge in postavljam vprašanja. Ure so sproščene, vzdušje je „domače“, zato si več zapomnim in se lažje učim.

Pri pouku mi je zelo všeč, čeprav sem bila iskreno tudi jaz na začetku (zelo) skeptična, kako bo vse skupaj potekalo. Kot dobro bi pri urah izpostavila

predvsem trud profesorice, »listke« na tabli in to, da si moramo snov samostojno zapisovati, kar nas »prisili« do tega, da razmišljamo in sledimo.

Kljub temu da vas na začetku nisem najbolje razumela, mi je, ko sem se navadila, vaš način dela postal zelo všeč. Predvsem naše aktivno sodelovanje in to, da si od ur odnesel ogromno, že če si poslušal in si zapisoval.

Na delovno vremo, ki jo vlagamo v delo z učenci, vpliva tudi zelo podporno in odprto vzdušje na šoli. Ravnatelj naše šole je izjemno naklonjen dinamiki in inovativnim pristopom pri delu. Hvaležna sem, da imam možnost sodelovati s tako kompetentnimi in odprtimi sodelavci. Delati v okolju, v katerem lahko izražam svoje mnenje, razpravljam o različnih temah in v katerem lahko brez strahu prosim za pomoč, dojemam kot resničen privilegij.

ZA KONEC

Zavedam se, da moj način dela in razmišljanje nista popolna in tudi ne čisto moja – znanje namreč ni last nikogar in je hkrati last vseh, obenem pa zgolj znanje ni tisto, ki ustvari razliko. Vsak se lahko nauči x^n tehnik, pristopov in metod. Ponujajo nam cel kup »receptov«, ki obljublajo uspeh, pri čemer je, upam, vsem jasno, da takšnih receptov ni. Če spremembe ne izhajajo iz iskrenega namena in ne vključujejo tudi naših osebnih prevpraševanj ter razvijanja odnosa do učenja, do vsebine, do ljudi, je lahko vse skupaj samo larpurlatizem. Kot pravi Simon Sinek (2017) v konceptu zlatega kroga – začnite z zakaj.

Danah Zohar (2017), raziskovalka o kvantnem voditelju in kvantni družbi, me je na enem izmed izobraževanj nagoovorila z izjavo: »Vprašanja so tista, ki ustvarjajo realnost, ne odgovori! Vprašanja nas namreč spodbudijo k lastni aktivnosti, s čimer presegajo polje védenja zunaj in/ali nad spremeni- njajoča dejstva, pomembna drugim.« Zato se sprašujem – kaj je tisto, kar je v ljudeh živega? Kaj nam požene kri po žilah?

Prepričana sem, da bistvo ni v tem, kaj svet potrebuje, bistvo je v vprašanju, kaj nas poživlja, in v dejanjih, ki v naš obstoj vnašajo življenje.

* Anonimne izjave učencev so bile pridobljene v sklopu evalvacij v lanskem in letošnjem šolskem letu.

VIRI IN LITERATURA

Gržan, K. (2019). 95 tez za izhod iz slepe ulice vzgoje in izobraževanja. Ljubljana: Sanje.

Sinek, S. (2017). Začni z zakaj: kako nas veliki voditelji navdihujejo k delovanju. Ljubljana: Smart Com.

Zalokar Divjak, Z. (20. 1. 2020). Nedosleden starš, negotov otrok – vzgoja danes [Video]. Pridobljeno s http://videolectures.net/pozitivnapsihologija_zalokar_divjak_vzgoja_danes/.

Zohar, D. (2017). Kvantno voditeljstvo [Predavanje]. Lastni zapiski.